

**Нацрт Локалног акционог
плана за здравствену заштиту
Рома и Ромкиња за период 2025.
до 2029. године**

Локални акциони план за здравствену заштиту Рома и Римкиња 2025-2029. године.

Здравствена заштита Рома и Ромкиња, као једне од најбројнијих националних мањина у нашој заједници од суштинске је важности за унапређење њиховог квалитета живота и постизање социјалне правде. Темелна анализа здравствених потреба ове популације указује на низ изазова који се односе на приступ здравственим услугама, дискриминацију, недостатак информација и непостојање прилагођених здравствених програма.

Социјално-економски фактори као што су сиромаштво, ниско образовање, незапосленост и недостатак приступа основним друштвеним услугама имају значајну улогу у погоршању здравља Рома и Ромкиња. Услед сиромаштва, многи Роми живе у неадекватним стамбеним условима, што директно утиче на њихово здравље. Лоша хигијена, недостатак чисте воде и неадекватна исхрана доводе до учестале појаве заразних болести, као што су туберкулоза, дијареја и респираторне инфекције. Поред тога, низак ниво образовања и непознавање здравствених права и могућности превентивне заштите, ограничава њихову способност да траже и добију адекватну здравствену заштиту. Дискриминација коју Роми доживљавају у здравственом систему је још један важан фактор који утиче на њихово здравље. Често се суочавају с негативним стереотипима, предрасудама, што их додатно обесхрабрује да користе здравствене услуге. Резултат тога је да многи Роми одлажу тражење медицинске помоћи, што погоршава њихово здравствено стање и повећава стопу смртности, посебно међу старијим члановима заједнице.

Жене и деца у Ромској заједници су посебно рањиве групе када је у питању здравствена заштита. Ромкиње се суочавају са бројним изазовима који произлазе из родних неједнакости, раних бракова, честих трудноћа и недоступности репродуктивних здравствених услуга. Многе Ромкиње рађају у неадекватним условима, без надзора здравствених радника, што повећава ризик од компликација и смртности новорођенчади. Поред тога, недостатак образовања о сексуалном и репродуктивном здрављу и ограничен приступ контрацепцији доприносе високом степену непланираних трудноћа.

Деца у Ромској заједници такође су изложена бројним здравственим ризицима због неадекватне исхране, недостатка вакцинације и ограниченог приступа здравственим прегледима. Стопа смртности деце је виша у Ромским заједницама у односу на општу популацију, а велики број деце пати од хроничних болести због лоших животних услова. Превентивна здравствена заштита, као што су редовни педијатријски прегледи и имунизација, кључна је за побољшање здравственог стања ромске деце.

Старији Роми су једна од најугроженијих група када је у питању здравствена заштита. Ова популација се суочава са бројним здравственим проблемима, укључујући хроничне болести као што су дијабетес, хипертензија, кардиоваскуларне болести и респираторне инфекције. Лош приступ примарној здравственој заштити и недостатак превентивних програма доводе до погоршања ових стања, што знатно утиче на квалитет живота старијих Рома. Поред тога, старији Роми често немају адекватну финансијску подршку да би себи приуштили лекове или медицинске третмане који су им неопходни. Такође, хронични болесници у Ромској заједници такође су суочени са низом изазова у приступу здравственој заштити. Недостатак здравствених услуга у близини њихових насеља, као и трошкови лечења, често их онемогућавају да добију неопходну медицинску помоћ. У том смислу, изузетно је важно развијати стратегије које ће омогућити приступачније и континуирано лечење за хроничне болеснике и старије особе у Ромским заједницама.

Како би се побољшао приступ здравственој заштити за Роме и Ромкиње, потребно је спровести низ интегрисаних мера које укључују државне институције, невладине организације и локалне заједнице. Пре свега, неопходно је обезбедити приступачније здравствене услуге у Ромским насељима, као и увести мобилне здравствене јединице које ће моћи да пруже основну медицинску негу и превентивне прегледе. Такође, важно је организовати едукативне кампање које ће подићи свест о значају здравља, посебно међу женама и младима, и пружити информације о правима на здравствену заштиту и доступним услугама.

Један од кључних елемената у побољшању здравствене заштите јесте смањење дискриминације у здравственом систему. Потребно је обучавати здравствене раднике о осетљивости у раду са маргинализованим групама, укључујући Роме, како би се обезбедио једнак и недискриминаторски приступ свим пацијентима.

Поред тога, развијање прилагођених програма за репродуктивно здравље жена, као и специјализованих здравствених услуга за децу и старије особе, може знатно допринети побољшању здравственог стања Ромске заједнице.

Здравствена заштита Рома и Ромкиња је суштинска компонента за смањење социјалних и здравствених неједнакости. Проблеми с којима се ова заједница суочава захтевају мултисекторски приступ и трајну посвећеност како државе, тако и цивилног друштва. Улагање у здравље Рома значи улагање у одрживо и праведно друштво за све његове чланове.

Локални акциони план (ЛАП) за здравствену заштиту Рома и Ромкиња града Ваљева представља значајан механизам који омогућава планирање, имплементацију и мониторинг активности усмерених на побољшање здравственог стања Ромске популације.

Стварање оваквог документа је важно како би се осигурало да локалне заједнице, као и здравствени и социјални системи, систематски и стратешки решавају здравствене проблеме који посебно погађају ову маргинализовану групу. ЛАП је интегрални део свеобухватније политике унапређења положаја Рома у Ваљевоу и усмерен је на усклађивање локалних активности са националним и међународним стратешким документима.

Локални акциони план за здравствену заштиту Рома је важан из више разлога. Пре свега, овај документ омогућава локалним властима да систематизују и приоритизују интервенције које су неопходне за побољшање здравственог стања Рома у складу са специфичностима локалних заједница. У многим случајевима, здравствени проблеми Рома на локалном нивоу могу бити значајно другачији од оних који постоје на националном нивоу, због различитих животних услова, степена развоја инфраструктуре, као и постојања или недостатка здравствених услуга у тим заједницама. ЛАП је алат којим се обезбеђује флексибилност у прилагођавању националних циљева локалним потребама.

Још један важан аспект ЛАП-а је учешће локалне Ромске заједнице у процесу планирања и имплементације. Ово је кључно за стварање поверења између локалних власти, здравствених институција и Ромске заједнице.

Укључивање Рома у процес доношења одлука омогућава да се идентификују стварни проблеми и потребе те заједнице, а не само да се намећу решења која су често базирана на стереотипима или непотпуним информацијама. Активно учешће Рома осигурава да мере које су предвиђене у ЛАП-у буду одрживе, реалне и релевантне за ту заједницу. ЛАП омогућава да се обезбеде финансијски и материјални ресурси за спровођење активности усмерених на здравствену заштиту Рома. Захваљујући ЛАП-у, могуће је осмислити стратегије финансирања које укључују различите изворе финансирања – од државног и локалног буџета до међународних донатора – чиме се омогућава да предвиђене активности буду одрживе на дужи рок. ЛАП је кључан за имплементацију националних и међународних стратегија које се односе на здравствену заштиту Рома. Србија је усвојила више стратешких докумената који су усмерени на побољшање положаја Рома, као што су Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња и Национална стратегија за јавно здравље. Ови документи дефинишу циљеве, мере и активности које су потребне да би се смањиле здравствене неједнакости између Рома и остатка становништва. Националне стратегије често остају на нивоу општих принципа, без детаљних планова о томе како ће се ти принципи применити у локалним заједницама. ЛАП има кључну улогу у томе што преводи те националне циљеве у конкретне акције на локалном нивоу. То значи да се мере као што су обезбеђивање приступа основној здравственој заштити, репродуктивном здрављу, превенцији заразних болести и едукацији о здрављу могу прилагодити локалним специфичностима и ресурсима. ЛАП такође омогућава локалним властима да успоставе индикаторе за праћење напретка у имплементацији стратегија и да редовно извештавају о резултатима.

Усклађеност ЛАП-а са међународним стандардима и обавезама које је Србија преузела у оквиру различитих међународних споразума, као што су Агенда Уједињених нација за одрживи развој до 2030. године и Иницијатива за инклузију Рома Европске уније, доприноси интеграцији локалних активности у шири оквир друштвеног развоја. Ови документи предвиђају конкретне акције за смањење сиромаштва и неједнакости у здравственом систему, а ЛАП представља један од механизма за остваривање тих циљева на локалном нивоу.

Поштовање и примена стратешких докумената на свим нивоима управљања – од локалног до националног – од кључног је значаја за побољшање здравствене заштите Рома. Када се стратешки документи, као што су Стратегија за јавно здравље до 2026. године или Национални акциони план за укључивање Рома, не поштују или се не примењују доследно, долази до пропуста у обезбеђивању основних здравствених права ове популације. Ово се може одразити кроз недостатак здравствених услуга, недовољно финансирање и запостављање здравствених проблема који су специфични за Ромску заједницу. Национални стратешки документи дефинишу оквир који пружа смернице за доношење одлука на свим нивоима власти. Без адекватне имплементације на локалном нивоу, те стратегије остају неефикасне. Због тога је важно да локалне самоуправе, кроз ЛАП-ове, прецизно дефинишу кораке које ће предузети како би се стратегије примениле у пракси. Ово укључује планирање активности, алокацију ресурса, обуку здравствених радника и успостављање партнерстава са невладиним организацијама и другим релевантним актерима. Поштовање стратешких докумената је од кључног значаја за одговорност државних и локалних власти према Ромској популацији. Ово значи да сви актери, од здравствених установа до доносилаца одлука на највишим нивоима, морају бити свесни својих обавеза и одговорности у примени мера које су предвиђене стратегијама. Недовољно поштовање ових докумената може довести до стагнације у побољшању здравственог статуса Рома, продубљивања здравствених неједнакости и продужавања маргинализације ове заједнице.

Успешна имплементација локалних акционих планова и поштовање стратешких докумената на свим нивоима доприносе дугорочној одрживости мера усмерених на побољшање здравља Рома. ЛАП осигурава да мере буду континуирано спровођене, чак и у случају промена у локалним или националним агендама. Када се мере заснивају на дугорочним плановима који су део ширег стратешког оквира, мања је вероватноћа да ће се здравствене интервенције за Роме зауставити или смањити након иницијалних фаза плана акције. Пружање квалитетне здравствене заштите Ромској популацији има изузетан значај за унапређење општег здравственог стања ове заједнице и смањење здравствених неједнакости које је прате.

Роми су једна од најбројнијих група у локалној заједници, често суочени са дискриминацијом и искљученошћу, што се одражава на њихов приступ здравственим услугама. Систематска дискриминација и сиромаштво доприносе лошијем здравственом стању Ромске популације, а посебно осетљиви на овај проблем су вулнерабилне друштвене групе. Због тога је важно да здравствени систем не само да обезбеди приступачне услуге, већ и да се активира у области превентивне здравствене заштите, едукације и укључивања Рома у све аспекте здравственог система. Превентивна здравствена заштита представља кључни елемент унапређења здравственог стања Ромске популације. Овај аспект подразумева мере које спречавају настанак болести или доприносе раном откривању здравствених проблема, што омогућава ефикасније лечење и мање трошкове за здравствени систем. За Роме је посебно важно да буду укључени у програме имунизације, скрининге за хроничне болести као што су дијабетес и хипертензија, као и у програме заштите репродуктивног здравља.

С обзиром на то да Ромска заједница често живи у условима који подстичу настанак заразних болести, превентивне мере као што су вакцинација и промоција хигијене су од изузетне важности. Иако Србија има развијен систем превентивне заштите, многи Роми нису укључени у ове програме због неинформисаности, страха од дискриминације или географске удаљености од здравствених центара. Зато је потребно осигурати да се превентивне мере активно спроводе у ромским насељима, уз посебну пажњу на оне најугроженије групе, као што су деца и труднице.

Министарство здравља Републике Србије спроводи програме подршке превентивној здравственој заштити Рома и Ромкиња у чему су препознате и организације и удружења из града Ваљева, што доприноси квалитету здравствене заштите ове популације на локалном нивоу.

Приступачност здравствене заштите Ромима је један од главних изазова с којима се здравствени систем суочава. Роми често живе у сиромашним и удаљеним насељима, што значи да су им здравствене установе физички недоступне. Такође, финансијске баријере, као што су трошкови лечења, лекова и транспорта, додатно ограничавају њихову могућност да добију неопходну негу.

Недостатак докумената, као што су лична карта или здравствена књижица, онемогућавају Роме да уопште приступе здравственом систему. Ове баријере су успешно смањене великим успехом кампање „ЈА ПРИПАДАМ“ коју спроводе UNHCR Србија и бројне локалне организације и појединци.

Баријере у вези са личним документима доприносе томе да Ромска популација има виши степен непријављених здравствених потреба у поређењу са осталим становништвом. Здравствени систем мора бити флексибилан и прилагођен реалности живота Ромске заједнице. Приступачност здравствених услуга није само питање физичке доступности, већ и културне осетљивости. Многи Роми суочавају се са језичким и културним баријерама када покушавају да користе здравствене услуге, што често резултира неповерењем према здравственим радницима и избегавањем контакта са здравственим системом.

Здравствено васпитни рад и просвећивање Ромске популације такође играју кључну улогу у побољшању здравственог стања ове заједнице. Образовање је моћно средство за сузбијање здравствених неједнакости, јер омогућава појединцима да боље разумеју своје здравље, препознају симптоме болести и знају када и како да потраже помоћ. У ромској заједници, образовни програми о здрављу треба да буду прилагођени специфичностима културе, језика и животних услова ове групе. Потребно је едуковати Ромске жене о репродуктивном здрављу, значају редовних прегледа током трудноће и након порођаја, као и о методама контрацепције. За Ромску децу, образовање о личним хигијенским навикама може спречити ширење заразних болести и побољшати опште здравствено стање. Здравствени радници и невладине организације могу имати важну улогу у организовању ових едукативних програма, било кроз радионице, предавања или непосредни рад у заједницама.

Превенција настанка неостварених здравствених потреба један је од главних циљева који треба да буде у фокусу здравствене политике према Ромима.

Неостварене здравствене потребе настају када појединци не могу да приступе здравственим услугама из различитих разлога, као што су недостатак информација, финансијске баријере, географска удаљеност, али и дискриминација у здравственим

установама. Неостварене потребе могу имати далекосежне последице по здравље Рома, доводећи до компликација које су се могле спречити уз рану интервенцију.

Да би се овај проблем решио, потребно је спровести мултидисциплинарне активности које укључују здравствени сектор, социјалне службе и локалне заједнице. Осим тога, потребно је редовно пратити и анализирати здравствено стање ромске популације како би се идентификовале групе са највише неостварених потреба и развиле циљане мере за решавање овог проблема. Пружање подршке Ромима у добијању личних докумената и здравственог осигурања такође је од кључног значаја за смањење неостварених здравствених потреба.

Према подацима последњег Националног истраживања здравља становништва Републике Србије из 2019. године који је спровело Министарство здравља и Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, пре пандемије корона вирусом, идентификовани су главни разлози неостварених здравствених потреба у свим популационим узорцима. Доминантни предиктори неостварених здравствених потреба су финансијска ограничења, удаљеност и неприступачност здравственим услугама и дуго чекање на заказани преглед или медицински третман.

Дом здравља Ваљево кроз Поливалентну патронажну службу, интервенције здравствене медијаторке и укључивањем у ПОРИ пројекат ране интервенције код деце, покушава да смањи утицај здравствених неједнакости у овој популацији.

Анализа здравственог стања становништва из 2022. године коју је спровео Завод за јавно здравље Ваљево истиче бројне предикторе и факторе ризика за нарушен здравствени потенцијал Ромске популације, као што су неадекватне хигијенске навике, повреде и хроничне болести, али и пад обухвата вакцинације против заразних болести. Истиче се одржан обухват вакцинацијом против хепатитиса и туберкулозе, који је изнад 95%, док је обухват вакцинације деце ММР вакцином испод 85%, што представља значајан здравствени ризик за настанак епидемије.

Пружање квалитетне здравствене заштите Ромима и Ромкињама свих животних доба није само питање испуњавања правних и етичких обавеза државних органа, већ и кључни корак ка смањењу здравствених неједнакости и побољшању општег здравственог стања

целокупног становништва. Интеграција Ромске популације у здравствени систем, уз поштовање њихових културних специфичности и уважавање њихових потреба, доприноси праведнијем друштву и осигурава да свака особа, без обзира на етничко порекло, има право на здрав живот.

ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ:

- Обезбеђивање приступачности и доступности здравствене заштите Рома,
- Превенција настанка неостварених здравствених потреба у Ромској популацији,
- Обезбеђивање квалитетне здравствене заштите,
- Виши ниво здравствено хигијенских навика и окружења у ромским срединама.

Мониторинг и евалуација

У циљу праћења и вредновања примене ЈАП-а, Градска управа Ваљево може формирати Радну групу састављену од пет до седам интерних и екстерних чланова. Састав, мандат и начин рада Радне групе ће се регулисати посебним актом о њеном раду који ће донети Градоначелник. Праћење реализације ЈАП-а ће се одвијати на годишњем нивоу на основу, достављених извештаја сваког актера о реализацији активности које су биле предевиђене акционим планом за одређену годину, повремених посета представника Радне групе за праћење и вредновање примене ЈАП-а на радним састанцима а у вези са коришћењем средстава из буџета, очекиваних резултата индикатора остварености резултата, комуникације представника Радне групе за праћење и вредновање са корисничким групама. Резултати праћења ће бити укључени у годишњи извештај Радне групе о примени ЈАП-а. У изради овог извештаја активну подршку Радној групи пружаће Одељење за друштвене делатности града Ваљева. Годишњи извештај ће бити основа и за евентуалне корекције ЈАП-а у будућем периоду његове примене, уколико се на основу извештаја Радне групе, заузме такав став. На крају периода примене ЈАП-а, обавиће се финална евалуација. Финална евалуација ће се обавити на основу: годишњих извештаја о праћењу примене ЈАП-а; фокус група, дискусионих група и друго, са представницима свих актера и са корисницима услуга као и свих релевантних предиктора. Одељење за друштвене делатности ће поднети Градоначелнику финални извештај о вредновању (евалуацији) остварености ЈАП-а, месец дана пред истек овог документа.

Специфични циљ 1: Унапређење доступности и информисаности Рома о здравственој заштити					
Мера 1.1.: Здравствено васпитни рад са Ромима у циљу унапређења доступности здравственог система и здравствених услуга					
Активност	Временски оквир	Индикатори учинка	Тело задужено за имплементацију	Извор финансирања	Мониторинг и евалуација
Здравствено васпитне едукације Рома о значају адекватне здравствене заштите, хигијенским навикама и здравим стиловима живота	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
Здравствено васпитне едукације Рома о превенцији хроничних болести, заразних болести и повреда	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Промоција подршке Министарства здравља у превентивним здравственим програмима	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, НВО	Буџет Града Ваљева, Министарство Здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
Превентивни прегледи за Рома у здравственим установама и на терену	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, Здравствени центар Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
Израда и дистрибуција здравствено васпитних материјала за здравствено просвећивање Рома	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Промоција обавезне и препоручене вакцинације	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева, Министарство здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
--	-----------	-----------------------	--	--	--

Специфични циљ 2: Интензивирање рада патронажних сестара у Ромским насељима и здравствене медијаторке					
Мера 2.1.: Здравствено васпитни рад са Ромима на терену					
Активност	Временски оквир	Индикатори учинка	Тело задужено за имплементацију	Извор финансирања	Мониторинг и евалуација
Здравствено васпитне едукације Рома од стране патронажних сестара и здравствене медијаторке у Ромским насељима	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Превентивни рад на очувању репродуктивног здравља и превенцији нежељене трудноће	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
Превентивни рад на очувању здравља мајке и детета	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
Укључивање Рома у ПОРИ пројекат раних превентивних интервенција	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Превенција свих облика насиља	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
-------------------------------	-----------	-----------------------	--	--------------------	--

Специфични циљ 3: Приступачност здравствених услуга за становништво Ромске националности					
Мера 3.1.: Едукација здравствених радника о специфичностима здравствене заштите Рома					
Активност	Временски оквир	Индикатори учинка	Тело задужено за имплементацију	Извор финансирања	Мониторинг и евалуација
Едукација здравствених радника о превенцији стигме, дискриминације и предрасуда у вези са Ромима које могу утицати на њихово остваривање права на здравствену заштиту	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева, Министарство здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Едукација здравствених радника о културним специфичностима Рома	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева, Министарство здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
Едукација здравствених радника и шире јавности о услугама здравствене медијаторке	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева, Министарство здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Специфични циљ 4: Унапређење хигијенских услова у Ромским заједницама и насељима					
Мера 4.1.: Унапређење хигијенских навика Рома					
Активност	Временски оквир	Индикатори учинка	Тело задужено за имплементацију	Извор финансирања	Мониторинг и евалуација
Едукација Рома о значају одржавања правилне личне хигијене и хигијене простора	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева, Министарство здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Едукација Рома о превенцији заразних болести и спровођења превентивних епидемиолошких интервенција	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева,	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево
Здравствено васпитне радионице и хигијени домаћинства	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево	Буџет Града Ваљева, Министарство здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево

Специфични циљ 5: Унапређење здравља кроз финансијску подршку					
Мера 5.1.: Материјална давања за унапређење здравља Рома					
Активност	Временски оквир	Индикатори учинка	Тело задужено за имплементацију	Извор финансирања	Мониторинг и евалуација
Превенција настанка неостварених здравствених потреба кроз материјална давања Ромима	2025-2029	Број корисника услуге	Градска управа Ваљево, Дом здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, НВО	Буџет Града Ваљева, Министарство здравља	Градска управа Ваљево, Здравствени центар Ваљево